

4. Kukushin V. S. *Psikhologiya delovogo obshcheniya* [Psychology of business dialogue]. Moscow EKC "Mart"; Rostov-on-Don: Mart, 2003. 368 p.

5. Libin A.V. *Differentsialnaya psikhologiya na peresechenii yevropeyskikh, rossiyskikh i amerikanskikh traditsiy* [Differential psychology: on crossing of the European, Russian and American traditions]. Moscow: Smysl, 2004.

© В. В. Адоніна, 2012

Рецензент

д.е.н., проф. М. С. Дороніна

Reviewer

M. S. Doronina
Doctor of Economic Sciences, Professor
Kharkiv National Economical University, Kharkiv, Ukraine

УДК 378.1

Г.Д. Тюленев*

ОРГАНІЗАЦІЙНА ПІДТРИМКА ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ВНЗ В УКРАЇНІ

За результатами аналізу основних положень безпекології на рівні підприємства з використанням ресурсного та захисного підходів щодо її розуміння економічну безпеку ВНЗ пропонується розуміти як такий його стан у частині забезпеченості ресурсами, захищеності від загроз та комбінації задоволення інтересів зацікавлених груп осіб, який забезпечує можливість досягнення основних цілей ВНЗ, стабільність результатів діяльності та сприяє продовженню діяльності у довгостроковому періоді. Показано, що забезпечення економічної безпеки кожного окремого ВНЗ потребує не лише конкретних заходів, але й певної організаційної підтримки на рівні окремого ВНЗ і системи вищої освіти України в цілому. Надано принципову схему підвищення економічної безпеки ВНЗ. Запропоновано заходи організаційної підтримки підвищення економічної безпеки ВНЗ на рівні профільного Міністерства та окремого ВНЗ. Запропоновано у складі ВНЗ створення спеціалізованого підрозділу із залучення абітурієнтів та розглянуто його завдання.

Ключові слова: ВНЗ, економічна безпека, підвищення, принципова схема, організаційна підтримка.

Г.Д. Тюленев

ОРГАНИЗАЦИОННАЯ ПОДДЕРЖКА ПОВЫШЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ВУЗА В УКРАИНЕ

По результатам анализа основных положений науки про безопасность на уровне предприятия с использованием ресурсного и защитного подходов к ее пониманию экономической безопасности ВУЗА предлагается понимать как такое его состояние в части обеспеченности ресурсами, защищенности от угроз и комбинации удовлетворения интересов заинтересованных групп лиц, которое обеспечивает возможность достижения основных целей ВУЗа, стабильность результатов деятельности и способствует продолжению деятельности в долгосрочном периоде. Показано, что обеспечение экономической безопасности каждого отдельного ВУЗа требует не только конкретных мер, но и определенной организационной поддержки на уровне ВУЗа и системы высшего образования Украине в целом. Предоставлена принципиальная схема повышения экономической безопасности ВУЗа. Предложены мероприятия организационной поддержки повышения экономической безопасности ВУЗа на уровне профильного Министерства и отдельного ВУЗа. Предложено в составе ВУЗа создание специализированного подразделения по привлечению абитуриентов и рассмотрены его задачи.

Ключевые слова: ВУЗ, экономическая безопасность, повышение, принципиальная схема, организационная поддержка.

* Тюленев Г.Д. – проректор Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Луганськ, Україна.

Tyulenev G.D. – Vice-Rector, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, Luhansk, Ukraine.

ORGANIZATIONAL SUPPORT OF INCREASING OF HIGHER SCHOOLS ECONOMIC SECURITY IN UKRAINE

Based on analyzing the basics of security sciences on a level on an enterprise using the resource and protective approach about its comprehension it is proposed to comprehend a Higher school economic security as a some situation about Higher school concerning resources provision, security from threats and combination of interests satisfaction for the interested groups. Such situation should provide the ability to reach Higher school main goals, stability of results and the continuation of Higher school activity in long-term period. It is shown that providing the economical security of every Higher school demands not only the specific activities in this Higher school, but needs some organizational support on levels both single Higher school and system of higher education in Ukraine generally. The principle scheme of Higher school economic security increasing is shown. The activities of organizational support of Higher school economic security increasing on the levels of profile Ministry and single Higher school are proposed. The foundation of specialized department in Higher school for enrollee mobilization is proposed. Its tasks are considered.

Keywords: Higher school, economic security, increasing, principle scheme, organizational support.

Постановка проблеми. Умови функціонування вітчизняних ВНЗ поступово ускладнюються – скорочується чисельність абітурієнтів, зменшуються обсяги державного фінансування, загострюється конкуренція між ВНЗ. Це зумовлює увагу до питань економічної безпеки ВНЗ, оскільки останнім часом їх все більше за світовим досвідом визнають економічними корпораціями. Скорочення діяльності ВНЗ аж до закриття представляються вкрай небажаними через ті завдання, які ВНЗ виконують у сучасному соціумі (більш докладно у [16]).

Економічну безпеку ВНЗ за результатами аналізу основних положень безпекології на рівні підприємства [1,3,7,9,10,18], з урахуванням ресурсного та захисного підходів щодо її розуміння пропонується розуміти як такий стан ВНЗ у частині забезпеченості ресурсами, захищеності від загроз та комбінації задоволення інтересів зацікавлених груп осіб, який забезпечує можливість досягнення основних цілей ВНЗ, стабільність результатів діяльності та сприяє продовженню діяльності у довгостроковому періоді. Очевидно, що забезпечення економічної безпеки кожного окремого ВНЗ потребує не лише конкретних заходів у цьому напрямку, але й певної організаційної підтримки, яка має бути забезпечена як на рівні окремого ВНЗ, так і на рівні системи вищої освіти України в цілому.

Аналіз досліджень та публікацій. Актуальність питань економічної безпеки ВНЗ зумовила появу наукових праць, в яких розглядаються принципово нові погляди як на управління сучасним ВНЗ [4-6,17], так і на питання забезпечення його економічної безпеки [2,8,13,14,15]. Однак, наявні розробки щодо економічної безпеки ВНЗ не враховують організаційної підтримки, яка має здійснюватися як на рівні окремого ВНЗ, так і на рівні системи вищої освіти в цілому. Тому **метою статті** є формування організаційної підтримки підвищення економічної безпеки ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Формалізовано завдання підвищення економічної безпеки ВНЗ подано на рис. 1. Принципова схема підвищення економічної безпеки ВНЗ містить три пов'язаних між собою рівні: цільовий, діяльнісний та організаційно-підтримувальний. Кожен з рівнів має своє призначення. Цільовий рівень відображає кінцеву мету всіх заходів - забезпечення та підтримка достатнього рівня економічної безпеки ВНЗ. Цільовий рівень є основою для діяльнісного рівня, на якому знаходяться конкретні дії та заходи щодо підвищення економічної безпеки ВНЗ. Нарешті на організаційно-підтримувальному рівні знаходяться ті заходи, які самі по собі не забезпечують економічної безпеки ВНЗ, але сприяють її посиленню та спрощують реалізацію елементів діяльнісного рівня у схемі підвищення економічної безпеки ВНЗ.

Відповідно до мети статті пропонується приділити увагу складникам саме організаційно-підтримувального рівня, тобто заходам організаційної підтримки підвищення економічної безпеки ВНЗ. Частково такі заходи можуть бути реалізовані на рівні окремого ВНЗ, але окремі заходи з урахуванням неповної свободи вітчизняних ВНЗ в ухваленні та реалізації рішень щодо навчального процесу та присвоєння певних освітньо-кваліфікаційних рівнів мають бути реалізовані на рівні профільного Міністерства.

Сукупність пропонованих заходів з організаційної підтримки підвищення економічної безпеки ВНЗ представлено на рис. 2. На рівні окремого ВНЗ першим заходом є формування прямої зацікавленості та мотивації керівників кафедр, факультетів та інших структурних підрозділів у залученні абітурієнтів. Формування такої зацікавленості лише на адміністративній основі недостатньо, тому слід формувати мотивацію керівників середнього рівня. Основою мотивації керівників кафедр та факультетів може бути залежність коштів, які виділяються на функціонування певної кафедри або факультету, від кількості студентів на ньому, матеріальне стимулювання керівників середнього рівня тощо.

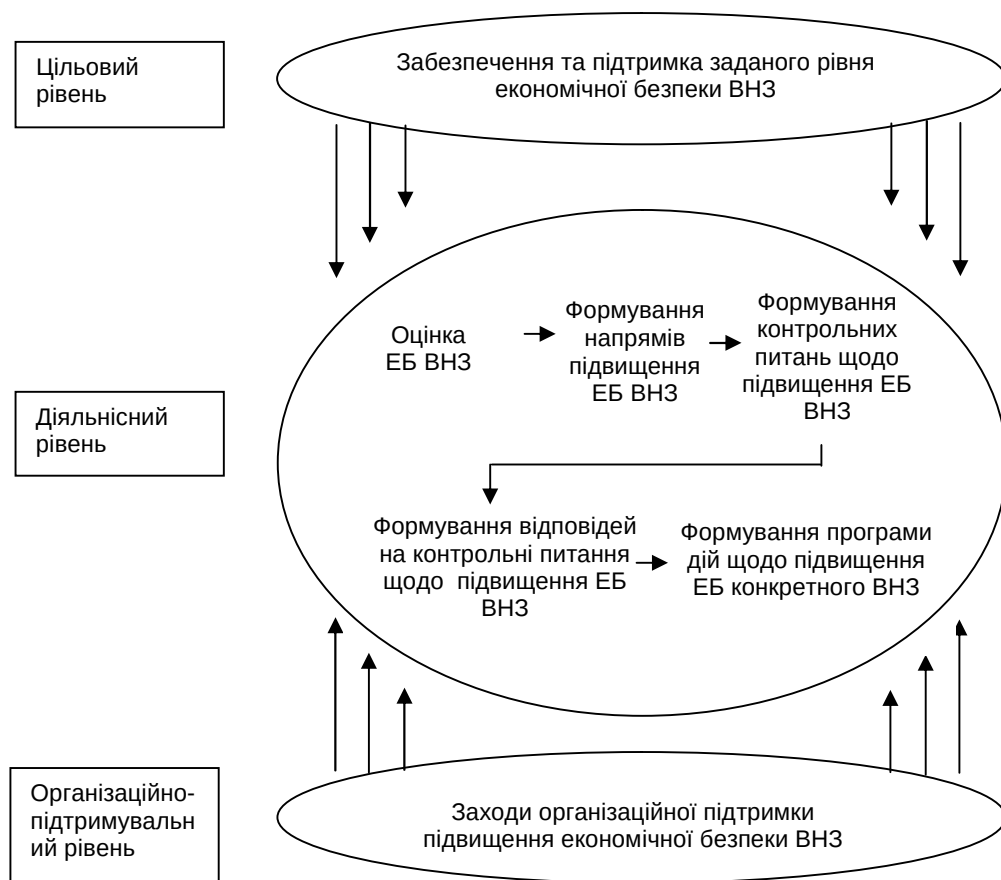

Рис. 1. Принципова схема підвищення економічної безпеки ВНЗ

Виведення завдання залучення абітурієнтів на рівень вищого керівництва ВНЗ напряму поєднується зі створенням та/або забезпеченням належної роботи

централізованого підрозділу із залучення абітурієнтів. Традиційною проблемою набору абітурієнтів є фактична відсутність централізованого підрозділу - служби маркетингу. Наявність приймальної комісії, керівник якої на період вступу до ВНЗ прямо підпорядкований ректору ВНЗ, не розв'язує проблему. Приймальна комісія займається консультуванням та оформленням документів тих абітурієнтів, які вже прийшли до ВНЗ, тобто здійснює важливі, але бюрократичні процедури – прийом документів у абітурієнтів, формування особових справ, формування списків на певні спеціальності тощо.

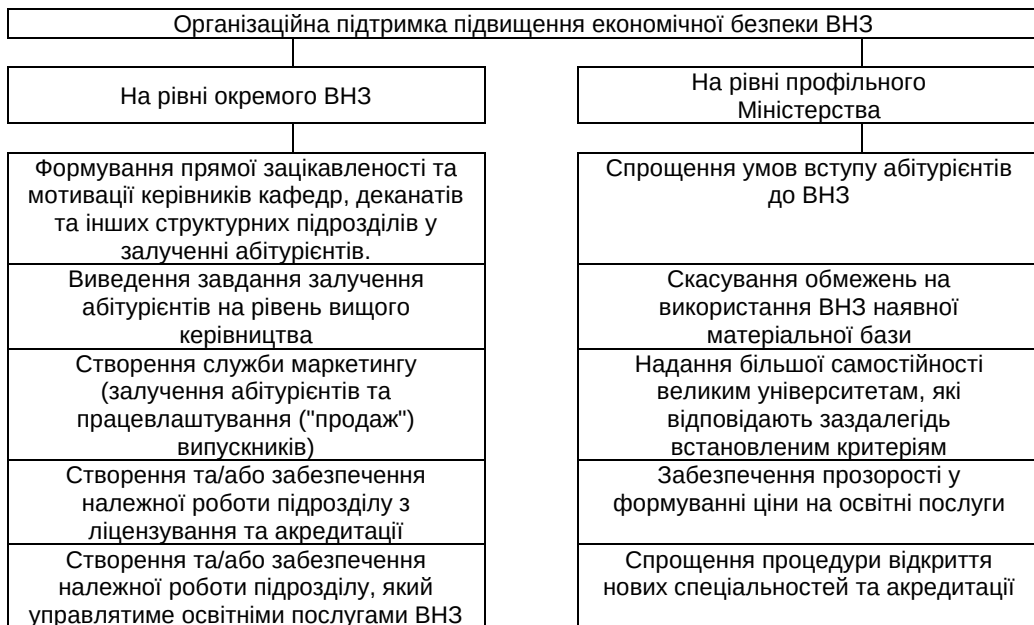

Рис. 2. Заходи організаційної підтримки підвищення економічної безпеки ВНЗ

Відповідно до сприйняття ВНЗ як економічного агенту служба маркетингу виконуватиме специфічні маркетингові завдання – пропозиція освітніх послуг (залучення абітурієнтів до ВНЗ). Завдання служби маркетингу подано на рис. 3. Завдання, повноваження та структурна підпорядкованість служби маркетингу ВНЗ мають бути закріплені у внутрішньому нормативному документі. Чисельність залучених кожного року осіб до навчання у ВНЗ має стати одним з оцінних показників його діяльності.

Головною ідеєю діяльності служби маркетингу ВНЗ із залучення абітурієнтів є розповсюдження інформації щодо діяльності ВНЗ, певний "семплінг" освітніх послуг, індивідуальний підхід до залучення абітурієнтів. Саме за таких умов (підпорядкованість вищому керівництву, цільова скерованість діяльності, мотивація, чітке виконання поставлених завдань) служба маркетингу ВНЗ спроможна забезпечити ресурсну основу діяльності будь-якого ВНЗ у вигляді достатньої чисельності абітурієнтів.

Специфікою діяльності ВНЗ як економічного агенту національного ринку праці є наявність легітимацийної бази. Тому важливим напрямом організаційної підтримки підвищення економічної безпеки ВНЗ є організація діяльності централізованого підрозділу з ліцензування та акредитації. ВНЗ буде не в змозі надавати освітні послуги, якщо у нього будуть відсутні відповідні ліцензії та збої в акредитації.

Завдання служби маркетингу до залучення абітурієнтів до ВНЗ	формування та підтримка зв'язків із підприємствами-учасниками ринку праці з метою врахування їхніх вимог у навчальному процесі та з метою можливого залучення працівників підприємств для отримання другої вищої освіти, підвищення кваліфікації тощо
	організація координаційної роботи із керівництвом шкіл та технікумів з метою залучення їхніх випускників до вступу до ВНЗ
	організація залучення іноземних студентів, робота із учасниками ринку освітніх послуг в інших країнах
	організація та проведення «днів відкритих дверей» ВНЗ та інших заходів, в яких потенційні абітурієнти та їхні батьки мають можливість ознайомитися із переліком спеціальностей, умовами навчання, матеріальною базою тощо
	організація та проведення екскурсій учнів шкіл, коледжів та технікумів у ВНЗ з метою ознайомлення потенційних абітурієнтів із навчальним процесом, переліком спеціальностей
	організація співпраці із державними органами управління середньою освітою (відділами освіти при районних та міських адміністраціях) з метою розповсюдження інформації про ВНЗ у навчальних закладах I-II рівнів акредитації
	організація співпраці із навчальними закладами I-II рівнів акредитації (школами, технікумами, коледжами) з метою залучення їхніх випускників до навчання у певному ВНЗ
	організація ведення факультативних навчальних занять викладачами ВНЗ у певних школах та коледжах з метою поступового ознайомлення учнів шкіл та коледжів з певними галузями знань з метою спрощення їхньої подальшої професійної орієнтації та вступу до ВНЗ на відповідні напрями підготовки
	організація наукових конкурсів, інших творчих конкурсів для учнів шкіл, протягом яких можливим є їхнє ознайомлення із діяльністю ВНЗ, напрямками підготовки тощо
	організація виїзних ознайомчих турів в інші міста області, протягом яких працівники ВНЗ за умов погодження таких турів із керівництвом навчальних закладів можуть дати інформацію щодо ВНЗ та відповіді на представлені питання щодо діяльності ВНЗ, спеціальностей, напрямів підготовки, умов вступу тощо
	друк та розповсюдження рекламних матеріалів про діяльність ВНЗ, спеціальності, умови вступу тощо, для потенційних абітурієнтів
	аналіз конкуренції на ринку освітніх послуг регіону з визначенням конкурентів ВНЗ, умов їхньої роботи, їхніх конкурентних переваг тощо
	розробка пропозицій до керівництва ВНЗ з метою посилення конкурентоспроможності ВНЗ на основі аналізу звернень абітурієнтів та роботи ВНЗ-конкурентів
	організація та проведення консультування потенційних абітурієнтів з різних питань щодо вступу до ВНЗ та подальшого навчання
	періодичне висвітлення діяльності та PR ВНЗ у ЗМІ у різних формах (пряма реклама, інформаційні повідомлення, надання новин щодо діяльності ВНЗ, організація участі представників ВНЗ у профільних передачах)

Рис. 3. Завдання служби маркетингу із залучення абітурієнтів до ВНЗ

Нарешті, корисним заходом організаційної підтримки підвищення економічної безпеки на рівні окремого ВНЗ є надання не лише вищої освіти (першої або другої), але й інших освітніх послуг, які можуть сприяти посиленню його економічної безпеки (тренінги, підвищення кваліфікації, цільові програми підготовки спеціалістів на замовлення підприємств, спеціалізовані магістратури тощо). Доцільність формування підрозділу, який управлятиме іншими освітніми послугами ВНЗ замість розпорошення освітніх продуктів між структурними підрозділами ВНЗ (кафедрами, факультетами тощо), зумовлена необхідністю представлення для потенційних споживачів (фізичних та юридичних осіб) цілісного асортименту освітніх послуг й управління таким асортиментом на рівні ВНЗ в цілому.

Крім поданих заходів організаційної підтримки підвищення економічної безпеки ВНЗ, що можуть бути здійснені на рівні окремого ВНЗ, слід зазначити й на ті заходи, що мають бути впроваджені на рівні профільного Міністерства. Перш за все, таким заходом є спрощення умов вступу до ВНЗ абітурієнтів. Сьогодні умови вступу до ВНЗ в Україні є доволі складними, часто змінюються, фактично базуються на врахуванні випускних іспитів зі шкіл, підтвердженням яких слугує сертифікат про результати зовнішнього незалежного оцінювання з певних предметів, які є профільними для кожної спеціальності у ВНЗ. Не акцентуючи увагу на перевагах або недоліках саме такої системи, варто зазначити, що мінімальний вступний бал в Україні визначається централізовано на рівні профільного Міністерства. Це іноді приводить до парадоксальної ситуації: абітурієнт хоче навчатися, його батьки хочуть, щоб він навчався, готові сплачувати вартість навчання у разі контрактної форми навчання, ВНЗ готовий зарахувати абітурієнта, але через обмеження з боку Міністерства абітурієнт не може вступити до жодного ВНЗ в Україні. Саме позиція профільного Міністерства створює економічну загрозу для вітчизняних ВНЗ, відсікаючи певну частину абітурієнтів із кількістю балів, що є меншою за величину, яку визначено Міністерством. Й така позиція може бути виправлена лише на рівні Міністерства освіти і науки, молоді та спорту, оскільки окремий ВНЗ не в змозі змінити таку ситуацію.

Іншим заходом організаційної підтримки економічної безпеки ВНЗ є скасування обмежень на використання ВНЗ наявної матеріальної бази: сьогодні складається парадоксальна ситуація, коли державні ВНЗ, будучи за статусом некомерційними організаціями, самостійно заробляють кошти для ведення освітньої й наукової діяльності, але вони не мають права самостійно розпоряджатися цими коштами, оскільки всі розрахунки мають бути здійснені через відділення Державного казначейства України. Це істотно обмежує ВНЗ у здійсненні різних заходів, у тому числі й заходів щодо забезпечення економічної безпеки, наприклад, у вигляді створення належних умов (ремонт приміщень, модернізація систем опалення, покупка нового комп'ютерного обладнання тощо). Фактично керівництво ВНЗ навіть при бажанні здійснити певні заходи є вкрай обмеженим у використанні коштів, матеріальної бази. З іншого боку, ВНЗ як юридична особа, та її керівник як фізична особа, звичайно не є власниками майна ВНЗ (воно є державною власністю), вони виступають тільки розпорядниками цього майна. Подолати цю складну ситуацію можна доволі простим способом: кошти державного бюджету, що надходять до ВНЗ, як і раніше, залишаються на рахунках Державного казначейства України, й порядок їхнього використання для ВНЗ не змінюється, але кошти позабюджетного фінансування, які формуються з числа доходів ВНЗ від надання освітніх послуг, розробки наукової продукції, надання майна в оренду, є вільними для використання з боку керівництва ВНЗ. Принциповою вимогою в такому разі є лише спрямування таких коштів на здійснення ВНЗ своєї основної діяльності.

Іншим напрямом організаційної підтримки підвищення економічної безпеки ВНЗ на рівні профільного Міністерства є надання більшої самостійності великим університетам, які відповідають заздалегідь встановленим критеріям. Перші кроки в цьому напрямку в Україні вже здійснено: сьогодні в Україні відповідно до [11] існує поняття дослідницького університету. Передбачається, що дослідницький університет, відповідаючи затвердженим Міністерством критеріям та будучи великим науково-освітнім центром, матиме значну ступінь самостійності, тобто буде самоврядним університетом [12]. Статус самоврядності передбачає для ВНЗ самостійне без узгодження із Міністерством вирішення значної кількості питань щодо навчального процесу, аж до відкриття нових спеціальностей та атестації наукових кадрів (присудження наукових ступенів та присвоєння вчених звань) без погодження її з Департаментом атестації кадрів Міністерства освіти і науки, моло-

ді та спорту України. Але фактично така самоврядність є фікцією – не лише питання щодо розпорядження майном та коштами, але всі ключові організаційні питання щодо навчального процесу – відкриття нових спеціальностей, атестація наукових кадрів вищої школи, вступ до ВНЗ, навчальні програми, інші питання – мають узгоджуватися із профільним Міністерством. Відсутність реальної самоврядності обмежує українські ВНЗ, у тому числі обмежує їхню гнучкість, яка є такою необхідною в контексті підвищення економічної безпеки ВНЗ.

Важливим напрямом організаційних заходів з боку профільного Міністерства є забезпечення прозорості у формуванні ціни на освітні послуги – парадоксальність ситуації полягає в тому, що різні українські ВНЗ пропонують однакові напрями підготовки та однакові спеціальності, затверджена нормативно заробітна плата викладачів є однаковою в Україні, але плата за навчання за контрактною формою є не лише різною на різні спеціальності в межах одного ВНЗ, але й різною на однакові спеціальності у різних ВНЗ. При цьому сам механізм визначення вартості навчання за контрактною формою є непрозорим та незрозумілим. Саме тому на рівні Міністерства необхідно сформувати чіткий та прозорий механізм ціноутворення із наданням українським ВНЗ значних повноважень щодо самостійного визначення ціни навчання за контрактною формою.

Нарешті, самостійним заходом організаційної підтримки підвищення економічної безпеки ВНЗ на рівні Міністерства в цілому є спрощення процедури відкриття нових спеціальностей та акредитації. Справа в тому, що саме гнучким та швидким реагуванням на потреби ринку освітніх послуг у вигляді формування пропозиції щодо нових спеціальностей та напрямів підготовки українські ВНЗ можуть покращити ситуацію щодо економічної безпеки. Сьогодні процедура відкриття нових спеціальностей та їхньої акредитації є складною, багатоходовою та тривалою. Складність відкриття нових спеціальностей та напрямів підготовки є настільки значною, що обмежує українські ВНЗ. Безумовно, надавати всім ВНЗ можливість "миттєво" відкривати нові спеціальності та напрями підготовки, зважаючи на значну кількість ВНЗ та випадки відкритої профанації підготовки в окремих ВНЗ, недоцільно. В такому разі існує ймовірність надання освітніх послуг низької якості, але виходом з ситуації може стати суттєве спрощення процедури відкриття нових спеціальностей та напрямів підготовки (до 2-3 місяців замість приблизно року, як сьогодні) для великих системних ВНЗ.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Виділені цільовий, діяльнісний та організаційно-підтримувальний рівні підвищення економічної безпеки ВНЗ дозволяють послідовно та комплексно впроваджувати відповідні заходи. Розглянуті заходи організаційно-підтримувального рівня (як на рівні окремого ВНЗ, так і на рівні Міністерства освіти і науки, молоді та спорту) самі по собі лише опосередковано призначені для підвищення економічної безпеки окремого ВНЗ, але дозволяють спростити та прискорити реалізацію конкретних заходів, які в межах підвищення економічної безпеки ВНЗ скеровані на збільшення чисельності абітурієнтів, збільшення надходження коштів до ВНЗ.

Література

1. Архипов А. Экономическая безопасность: оценки, проблемы, способы обеспечения / А. Архипов, А. Городецкий, Б. Михайлов // Вопросы экономики. — 1994. — №12. — С. 36-44.
2. Бархатов В. Ю. Экономическая безопасность ВУЗа [Электронный ресурс] / В. Ю. Бархатов, В. Н. Пугач, Н. К. Алимova. — Режим доступа: www.naukovedenie.ru/sbornik1/2-1.pdf.

3. Безбожний В. Л. Вибір способу забезпечення соціально-економічної безпеки великих промислових підприємств: дис.... канд. екон. наук: 08.00.04. / Володимир Леонідович Безбожний. — Луганськ: СЛУ ім. В. Даля, 2009. — 197 с.
4. Грудзинский А. О. Университет как предпринимательская организация / А. О. Грудзинский // Социс. — 2003. — № 4. — С. 113-120.
5. Дрезинский К. С. Совершенствование управления вузами в условиях рыночного реформирования российской экономики: автореф. дисс. ... канд. екон. наук.: 08.00.05. / Константин Сергеевич Дрезинский. — СПб.: СПГУЭиФ, 2008. — 18 с.
6. Курдюмов А. Б. Управление негосударственным вузом в условиях смешанной модели образования: дисс. ... канд. екон. наук: 08.00.05. / Александр Борисович Курдюмов. — М.: МГУ им. М.В. Ломоносова, 2010. — 176 с.
7. Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства : [монографія] / О. М. Ляшенко. — Луганськ: СЛУ ім. В. Даля, 2011. — 400 с.
8. Малолетко А. Н. Экономическая безопасность вуза: структурное разрушение системы финансового обеспечения [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://finanal.ru/007/ekonomicheskaya-bezopasnost-vuza-strukturnoe-razrushenie-sistemy-finansovogo-obespecheniya>
9. Пекін А.Ю. Економічна безпека підприємств як економіко-правова категорія / А. Ю. Пекін // Економіст. — 2007. — №8. — С. 23-26.
10. Пономарьов В. П. Економічна безпека підприємства: сутність, трактування, точки зору / В. П. Пономарьов, О. М. Ляшенко // Менеджер. — 2002. — №1(17). — С. 67-71.
11. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про дослідницький університет" №163 від 17.02.2010 із змінами та доповненнями.
12. Постанова Кабінету Міністрів України "Деякі питання надання вищим навчальним закладам статусу самоврядного (автономного) дослідницького національного університету" №76 від 3.02.2010 із змінами та доповненнями.
13. Пугач В. Н. Взаимодействие качества образования и экономической безопасности ВУЗа: дис. ... канд. екон наук: 08.00.05. / Валентин Николаевич Пугач. — М.: Московская академия экономики и права, 2010. — 164 с.
14. Тюленев Г. Д. Економічна безпека вищих навчальних закладів: пошук фундаменту / Г. Д. Тюленев // Інформаційна та економічна безпека (INFECO-2012): тези доповідей V Міжнар. науково.-практ. конференції 24-26 апр. 2012 г. — Харків: ХНЕУ, 2012. — С. 107-108.
15. Тюленев Г. Д. Екосесед: потреба у забезпеченні / Г. Д. Тюленев // Проблемы устойчивости деятельности предприятий Украины : материалы XII Всеукраинской научно-практической конференции. 3-4 декабря 2010 г. — Симферополь: НАПКС. — С. 130-132.
16. Тюленев Г. Д. Завдання вищого навчального закладу у сучасному суспільстві / Г. Д. Тюленев // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. — 2012. — №11 (182). — С. 483-492.
17. Экономика и организация управления вузом : [учебник] / [под ред. В. В. Глухова]. — СПб.: Лань, 1999. — 448 с.
18. Экономическая безопасность предприятий интегрированной промышленной структуры : [монография] / под общ. ред. А.В. Козаченко. — Луганск: Ноулидж, 2011. — 226 с.

References

1. Arkhipov A., Gorodetskiy A., Mikhaylov B. *Voprosy ekonomiki*, 1994, No.12, pp. 36-44.
2. Barkhatov V.Yu., Pugach V.N., Alimova N.K. *Ekonomicheskaya bezopasnost VUZa* [Economic security of Higher school]. Available at: www.naukovedenie.ru/sbornik1/2-1.pdf.
3. Bezbozhnyy V.L. *Vybir sposobu zabezpechennia sotsialno-ekonomichnoi bezpeky velikykh promyslovykh pidpriemstv* [Choice of method of providing of the socio-economic safety of large industrial enterprises] : dissertation for the degree of candidate of economic sciences. Luhansk, 2009. 197 p.
4. Grudzinskiy A.O. *Sotsis*, 2003, no. 4, pp. 113-120.
5. Drezinskiy K.S. *Sovershenstvovaniye upravleniya vuzami v usloviyakh rynochnogo reformirovaniya rossiyskoy ekonomiki* [Improving the management of higher education institutions

in terms of market reform of the Russian economy] : abstract of dissertation for the degree of candidate of economic sciences. St. Petersburg: SPGUEIF, 2008. 18 p.

6. Kurdyumov A.B. *Upravleniye negosudarstvennym vuzom v usloviyakh smeshannoy modeli obrazovaniya* [Management of non-state higher education institution in a mixed education model]: dissertation for the degree of candidate of economic sciences. Moscow: MGU im. M.V. Lomonosova, 2010. 176 p.

7. Lyashenko O. M. *Kontseptualizatsiia uoravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva* [Conceptualization of enterprise economic security management]. Luhansk: SNU im. V. Dalia, 2011. 400 p.

8. Maloletko A.N. *Ekonomicheskaya bezopasnost vuza: strukturnoye razrusheniye sistemy finansovogo obespecheniya* [Economic security of Higher school: structural destruction of the system of financial support]. Available at: <http://finanal.ru/007/ekonomicheskaya-bezopasnost-vuza-strukturnoe-razrushenie-sistemy-finansovogo-obespecheniya>

9. Pekin A.Yu. *Ekonomist*, 2007, no.8, pp. 23-26.

10. Ponomarov V.P., Lyashenko O. M. *Menedzher*, 2002, no.1(17), pp. 67-71.

11. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy 17.02.2010, no.163* [Resolution Cabinet of Ministers of Ukraine 17.02.2010, no.163].

12. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy 3.02.2010, no.76* [Resolution Cabinet of Ministers of Ukraine 3.02.2010, no.76].

13. Pugach V.N. *Vzaimodeystviye kachestva obrazovaniya I ekonomicheskoy bezopasnosti VUZa* [The interaction of the quality of education and economic security Higher school]: dissertation for the degree of candidate of economic sciences. Moscow: Moscow Academy of Economics and Law, 2010. 164 p.

14. Tyulenev G.D. *Informatsiyna ta ekonomichna bezpeka (INFECO-2012): tezy dopovidey V Mizhnar. Naukovo-prakt. konferentsii 24-26 apr. 2012* [Information and Economic Security (INFECO-2012): Proceedings of V International scientific conference 24-26 april 2012]. Kharkiv: KhNEU, 2012, pp. 107-108.

15. Tyulenev G.D. *Problemy ustoychivosti deyatelnosti predpriyatiy Ukrainy: materialy XII Vseukrainskoy nauchno-prakticheskoy konferentsii 3-4 dekabrya 2010* [Stability problems activities of enterprises in Ukraine: proceedings of XI All-Ukrainian scientific conference, 4-5 December 2010]. Simferopol: NAPKS, pp. 130-132.

16. Tyulenev G.D. *Visnyk Skhidnoukrainskoho Natsionalnoho Universytetu imeni Volodymyra Dalia*, 2012, no.11(182), pp. 483-492.

17. *Ekonomika I organizatsiya upravleniya vuzom* [Economics and organization of Higher school management]. Ed. by V.V. Glukhov. St. Petersburg: Lan, 1999. 448 p.

18. *Ekonomicheskaya bezopasnost predpriyatiy integrirovannoy promyshlennoy struktury* [Economic security companies integrated industrial structure]. Ed. by A.V. Kozachenko. Luhansk: Noulidzh, 2011. 226 p.

© Г. Д. ТЮЛЕНЕВ, 2012

Рецензент

д.е.н., проф. Г. В. Козаченко

Reviewer

A.V. Kozachenko
Doctor of Economic Sciences, Professor
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, Luhansk, Ukraine